

สร้างภูมิคุ้มกันด้วย “วัคซีน” ตั้งแต่วัยแรกเกิด

รศ.พญ. เกษวดี ลาภพระ

สาขาโรคติดเชื้อเด็ก ภาควิชากุมารเวชศาสตร์

คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล

การฉีดวัคซีนให้กับลูกน้อย เริ่มได้ตั้งแต่วัยแรกเกิดไปจนถึงอายุ 12 ปี โดยวัคซีนส่วนใหญ่จะผลิตมาจากเชื้อแบคทีเรียหรือไวรัสที่ถูกทำให้อ่อนฤทธิ์ลงด้วยวิธีทางวิทยาศาสตร์การแพทย์ จนไม่สามารถทำให้เกิดโรคได้ และเมื่อฉีดวัคซีนเข้าไปในร่างกายก็จะกระตุ้นให้ร่างกายสร้างภูมิคุ้มกันโรคขึ้นมา

วัคซีนคอตีบ-บาดทะยัก-ไอกรนชนิดไร้เซลล์ (DTaP) คืออย่างไรต่อลูกน้อย

วัคซีนคอตีบ-บาดทะยัก-ไอกรนชนิดไร้เซลล์ หรือที่เรียกว่า DTaP ทำมาจากพิษของเชื้อคอตีบและบาดทะยักที่ผ่านขั้นตอนการทำให้ไม่ก่อโรคในคน รวมกับส่วนประกอบบางส่วนของเชื้อไอกรนที่แยกบริสุทธิ์ วัคซีนนี้ต่างจากวัคซีนป้องกันโรคคอตีบ-บาดทะยัก-ไอกรนชนิดทั้งเซลล์ (DTwP) ที่เอาเชื้อไอกรนทั้งเซลล์มาทำเป็นวัคซีน ซึ่งทำให้วัคซีนคอตีบ-บาดทะยัก-ไอกรนชนิดไร้เซลล์ เป็นวัคซีนที่มีอาการข้างเคียงต่ำลง เมื่อได้รับวัคซีนครบตามกำหนด จะมีภูมิคุ้มกันของโรคคอตีบ-บาดทะยัก-ไอกรนได้ดีมาก ป้องกันโรคนิรันดร์แรงได้สูงสุดทั้งหมด

ใครบ้างที่ต้องฉีดวัคซีนคอตีบ-บาดทะยัก-ไอกรนชนิดไร้เซลล์ (DTaP)

เด็กไทยทุกคน ควรได้รับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคคอตีบ-บาดทะยัก-ไอกรน ตั้งแต่อายุ 2 เดือน 4 เดือน 6 เดือน 18 เดือน และ 4-6 ปี โดยจะใช้วัคซีนคอตีบ-บาดทะยัก-ไอกรนชนิดทั้งเซลล์ หรือชนิดไร้เซลล์ก็ได้ สามารถใช้แทนกันได้ทุกครั้ง อย่างไรก็ตามในเด็กที่เคยมีปฏิกิริยาจากการฉีดวัคซีนชนิดทั้งเซลล์มาก่อนเช่น มีไข้สูง ชัก ตัวอ่อน ร้องไม่หยุดหลังฉีดวัคซีน ควรพิจารณาให้ใช้วัคซีนชนิดไร้เซลล์ (DTaP) ในการฉีดครั้งต่อไป

วัคซีนคอตีบ-บาดทะยัก-ไอกรนชนิดไร้เซลล์ (DTaP) มีผลข้างเคียงอย่างไร

อาจมีอาการ ปวด บวม แดง ร้อนบริเวณที่ฉีด อาจมีไข้ อ่อนเพลีย ไม่สบาย ร้องกวน อาเจียน แต่อาการทั้งหมดมักไม่รุนแรง อาการไข้ควรหายไปภายใน 2-3 วัน นอกจากนี้ยังพบอาการข้างเคียงที่รุนแรงแต่พบได้น้อยมาก คือ ชัก ร้องไห้ไม่หยุด ตัวอ่อนปวกเปียก ไข้สูง

วัคซีนรวมคอตีบ-บาดทะยัก-ไอกรนชนิดไร้เซลล์ (DTaP) สามารถไปรวมกับวัคซีนตัวอื่นๆได้ อีกจึงเป็นอีกทางเลือกเพื่อให้ลูกน้อยได้รับการฉีดวัคซีนอย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้ลูกน้อยได้รับ ภูมิคุ้มกันหลายโรคในการฉีดครั้งเดียว ลดการเจ็บตัว ลดโอกาสเกิดผลข้างเคียงจากการฉีดวัคซีน ประหยัดเวลา และลดจำนวนครั้งในการมาโรงพยาบาล ในช่วงการระบาดของโรคโควิด-19 องค์การอนามัยโลกยังมีคำแนะนำให้ผู้ปกครองพิจารณาการฉีดวัคซีนรวมแก่เด็กๆ เพื่อป้องกันโรค ได้ทันเวลาโดยลดจำนวนครั้งที่ต้องไปรับวัคซีนที่โรงพยาบาลบ่อยๆ

วัคซีนรวมแบบพร้อมฉีด: ดิดอวูธสำคัญให้ลูกน้อย

'วัคซีนรวมป้องกัน 6 โรค' เป็นอีกทางเลือกสำคัญให้ลูกน้อยได้รับบริการฉีดวัคซีนอย่างมีประสิทธิภาพทำให้ลูกน้อยได้รับภูมิคุ้มกันหลายโรคในการฉีดครั้งเดียว ลดการเจ็บตัว ลดโอกาสเกิดผลข้างเคียงจากการฉีดวัคซีน ประหยัดเวลา และลดจำนวนครั้งในการมาโรงพยาบาล

รู้จักวัคซีนรวมป้องกัน 6 โรคสำคัญในเด็ก

วัคซีนรวม 6 โรค สามารถป้องกันโรคคอตีบ บาดทะยัก ไอกรน ตับอักเสบบี โปลิโอ และเยื่อหุ้มสมองอักเสบจากเชื้อฮิบ ซึ่งความรุนแรงของการเกิด 6 โรคนี้ส่งผลกระทบต่อเด็กอย่างมาก โดยอาจนำไปสู่ภาวะแทรกซ้อนรุนแรง เกิดความพิการ หรือเสียชีวิตได้

1. **คอตีบ** อาจร้ายแรงถึงขั้นเสียชีวิตจากทางเดินหายใจอุดตัน หรือจากพิษของเชื้อทำให้กล้ามเนื้อหัวใจอักเสบหรือปลายประสาทอักเสบ
2. **ไอกรน** มักมีอาการรุนแรงในเด็กอายุน้อย เช่น ไอจนตัวเขียว หรือไอรุนแรงจนหยุดหายใจ
3. **บาดทะยัก** เด็กจะมีอาการเกร็งชักกระตุก กล้ามเนื้อทำงานผิดปกติ และหยุดหายใจได้
4. **ตับอักเสบบี** เด็กอาจมีอาการ เช่น อ่อนเพลีย ตัวเหลือง ตาเหลือง มีโอกาสเป็นพาหะเรื้อรังและอาจพัฒนาเป็นมะเร็งตับในอนาคต
5. **โปลิโอ** เด็กอาจมีอาการทางระบบประสาท เช่น แขนขาลีบ เป็นอัมพาต และเสียชีวิต
6. **เยื่อหุ้มสมองอักเสบจากเชื้อฮิบ** เป็นสาเหตุของเยื่อหุ้มสมองอักเสบในเด็กเล็ก อาจก่อให้เกิดความพิการ และยังก่อโรคปอดบวม ชักอักเสบ รวมทั้งติดเชื้อในกระแสเลือด

ปัจจุบันวัคซีนรวม 6 โรคในประเทศไทยมีทั้งรูปแบบที่ต้องผสมวัคซีนก่อนฉีดและแบบพร้อมฉีด วัคซีนรวม 6 โรคแบบพร้อมฉีดช่วยเพิ่มความสะดวกในการบริหารวัคซีน โดยมีประสิทธิภาพในการป้องกันโรคที่อยู่ในวัคซีนได้ไม่แตกต่างกับแบบที่ต้องผสมวัคซีนก่อนฉีด การฉีดวัคซีนป้องกันโรคยังเป็นวิธีที่ดีที่สุดในการป้องกันความเจ็บป่วยจากโรคที่ป้องกันได้ด้วยวัคซีนที่ผู้ปกครองควรให้ความสำคัญ และควรปรึกษาแพทย์เพื่อให้ลูกน้อยได้รับวัคซีนที่เหมาะสมในแต่ละช่วงอายุ

เอกสารอ้างอิง

1. สมาคมโรคติดเชื้อในเด็กแห่งประเทศไทยร่วมกับกระทรวงสาธารณสุข. วัคซีนเสริมคอตีบ-บาดทะยัก-ไอกรน(ชนิดไร้เซลล์);หน้า 2(ebook).[ค้นเมื่อวันที่ 9 กันยายน 2566]
2. World Health Organization. Guidance on routine immunization services during COVID-19 pandemic in the WHO European Region, 20 March 2020. Available from <https://apps.who.int/iris/handle/10665/334123>
3. World Health Organization. Combination Vaccines. Available from <https://www.cdc.gov/vaccines/parents/why-vaccinate/combination-vaccines.html>
4. กองโรคป้องกันด้วยวัคซีน กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. ตำรวัดวัคซีนและการสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค ปี 2562. Available from <http://dmsic.moph.go.th/index/download/799>